

Jana Pronská

Srdcom
a mečom

Jana Pronská

Srdcom a mečom

Vydal Slovenský spisovateľ, a. s.
Vajnorská 128, 831 04 Bratislava 3
E-mail: slovenskyspisovatel@slovenskyspisovatel.sk
www.slovenskyspisovatel.sk
Zodpovedná redaktorka Alena Brunnerová
Tlač Kasico, a. s., Bratislava

Copyright © Jana Pronská 2017
Cover Design © Peter Brunovský 2017
Cover Photo © Victoria Cooper Art
Slovak Edition © Slovenský spisovateľ, Ltd, 2017

ISBN 978-80-220-1974-3

*Bud' mojíím svetlom v tme,
bud' vodou, čo uhasí môj smäd,
bud' ohňom, čo ma zahreje...*

Prológ

BÚRKA PRIŠLA NEČAKANE. Víchor lámal stromy, dunivé hromy rozochvievali zem, až zaliehalo v ušiach, oslepujúce blesky križovali temnú oblohu a udierali do všetkého, čo vytŕčalo zo zeme, drvili skaly, zapalovali stromy i kry, ktoré razom vzbĺkli ako fakle. Z čiernych mračien sa na zem spustil hustý lejak. Potok, čo sa ako had vinul údolím, sa v okamihu zmenil na rozvodnenú rieku, dravý prúd sa s hukotom valil dolu kopcom a strhával so sebou všetko, čo mu prišlo do cesty.

Stádo sa rozpráhalo na všetky strany, ovce splašene pobehovali po úbočí, mláďatá zúfalo bečali a triasli sa od hrôzy, zatiaľ čo psy divoko brechali a márne sa pokúšali zohnať roztratené zvieratá.

Bol to desivý podvečer. Ani najstarší nepamätali taký hnev nebies. Akoby sa príroda rozhodla nadobro zničiť všetko tvorstvo na zemi a predvádzala svoju neskrotnú silu.

Pastier zahalený do plášťa stál pod prístreškom z hrubých brvien a čečiny a lahostajne sa díval na plamene šlahajúce z jedliny. Postupne ich pohlcovala voda lejúca sa z oblohy, oheň syčal a prskal, no nevzdával sa a podchvíľou zmenil pevný strom na obhorený čierny pahýľ.

Nebál sa ani sa nemodlil. Akoby sa ho tá spúšť navôkol netýkala. Myseľ mu zaplavili boľavé spomienky, minulosť sa vrátila a nečakane udrela, mocnejšie než besnújúca búrka.

Vietor lomcoval chatrnou stavbou, do tváre spola zakrytej kapučnou ho šľahali dažďové kvapky a miešali sa s jeho slzami. On sa však ani nepohol, vzdoroval žiľvom ako pevné bralo.

Iba raz sa otočil ku kamennej chalupe, učupenej pod stráňou, so strechou obrastenu trávou a s oblôčikom, v ktorom sliepňala jediná svieca, a z hrdla mu unikol tichý vzdych:

„Bože môj! Prečo...?“

~ ~ ~

„NEMÁME NA VÝBER! Čo to nechápeš?!“ okríkol svoju manželku gróf Draškovič a nahnevane odul pery.

„Nemáme?!“ neveriacky pokrútila hlavou jeho žena Milica a prudko vstala z kresla. Pristúpila k manželovi a prstom pestovanej ruky zdobenej prsteňmi ho ťobla do hrude. „Nemáme?!“ zopakovala nasrdene a oči sa jej blýskali od hnevu. Očervenela, akoby sa jej do tváre razom nahrnula všetka krv.

„Nie...!“ vyštekol gróf, no pre istotu sa manželke nepozrel do očí. Našiel by v nich nielen hnev, ale aj opovrhnutie a cit veľmi podobný nenávisťi.

Áno, dobre vedel, že Milica od neho právom požaduje vysvetlenie, búri sa proti jeho rozhodnutiu. Ibaže on naozaj nemal na výber. Ako sa mal postaviť bánovi? Ako mu mal povedať, že jeho želanie nesplní? Jeho postavenie je už beztak poriadne ohrozené!

Dočerta!

„Nie! Bude, ako som povedal!“ dodal tvrdo a odvrátil sa. „Darja pôjde na dvor a vydá sa za Hendrika Varana! Ten sobáš je výhodné spojenectvo, nič viac!“

„Je to tvoja vnučka, Branislav! Ty dobre vieš, čo sa deje v Šubičovom paláci, vieš to, a napriek tomu zatváraš oči!“

„Ženské plotky! Bánov záujem o Darju si vzbudila ty sama. Čo si si myslela, keď si ju skrývala? Že sa o nej nikdy nedozvie?“ vykřivil ústa gróf. „Dost' bolo fňukania, Darja pôjde na dvor, zasnúbi sa a potom si vezme Varana!“

„Len cez moju mŕtvolu, a možno ani potom nie!“

„Nehovor to priveľmi nahlas, žena, inak sa môže stať, že sa to bán dopočuje... a nerád by som hasil požiar...“

Milica sa dívala na manžela a potláčala hnev i nevôľu, tak ako sa to za roky spoločného života naučila. Nedokázala však pochopiť ani prijať jeho rozhodnutie.

Nie, už dávno ho nemilovala ako kedysi, no mlčala, roky pokorne znášala všetko, čo ich na spoločnej ceste stretlo, prehliadala jeho zbabelosť, jeho zúfalú snahu udržať sa v priazni mocných, lepila čriepky, čo zostali z jej rodiny a snov.

Dost', bleslo jej hlavou. Pohár trpezlivosti pretiekol.

„Rozhodol si, Branislav, najhoršie, ako sa dalo, a ponešieš následky. Túžba po uznaní a výsadách ti načisto pomútila rozum, stratil si súdnosť...“ začala Milica veľmi pomaly, zhlboka dýchajúc, zvažujúc každé jedno slovo. „Odpustila som ti veľa vecí, veľa nepekných skutkov, znášala som všetko ako dobrá manželka, tak ako som prisahala pred Bohom, no tentoraz ti hovorím nie! Obral si vlastné dcéry o budúcnosť, zo svojej vnučky si urobil sirotu, a teraz jej chceš nadobro zničiť život?“

„Bán...“ ozval sa, len čo Milica na chvíľu zmĺkla.

„Sviniar a chlipník, nie bán! Ty si myslíš, že nikto nevidí, čo stvára? Že za vzletnými slovami o spojenectvách a sobášoch nie je iba jeho neukojiteľná túžba po mladých panách?!“

„Váž slová, žena!“ skríkol a otočil sa k manželke.

„Vážila som dost'!“ odvrkla pohotovo a ďalej ho prebóďavala očami. „Pre mňa bán už navždy zostane smilní-

kom! Ani jeho postavenie a moc mu nedávajú právo zneuc-
ťovať bohabojné panny, šľachtické dcéry! Bola som hlúpa,
že som už pred rokmi toto šialenstvo nezastavila. Bola som
hlúpa, naivná a vystrašená... a zničila som život vlastnej
dcére! Jednej aj druhej... No mojej vnučky sa ten sviniar ne-
dotkne!“

„Mlč! Tvoje ženské reči ma nezaujímajú!“

„Ale mali by, veľavážený gróf Draškovič!“ skríkla a va-
rovne zdvihla prst. „Lebo ti prisahám pri všetkom, čo mi je
sväté, bán moju vnučku nedostane!“

„Ani keď...“ ozval sa, len čo sa Milica otočila a zamieri-
la k dverám.

„Ani keby ti ponúkol uhorskú korunu!“ zakončila zvý-
šeným hlasom a prudko za sebou tresla dverami.

Keď sa grófka Milica dostala z dosahu manželových očí,
hodnú chvíľu stála a čakala, kým sa jej neutíši búšiace srd-
ce. Ešte nikdy sa takto manželovi nepostavila, nikdy ne-
preukázala toľko odvahy. No už sa rozhodla. Tie čriepky
už nikdy nezlepí. A vlastne ani nechce... Svoj život premár-
nila, jej dcéry pykali za to, že bola slabá, no Darja nesmie
zažiť to isté. Je načase prehltnúť hrdosť a žiadať spravodli-
vosť. Urobí čokoľvek, pohne nebom aj zemou, ak bude mu-
sieť. Stačilo!

Napokon odhodlane vykročila dlhou chodbou palá-
ca, hoci kolená sa jej ešte vždy triasli. Opäťky črievic ticho
klopali na mramorových dlaždiciach, sukňa brokátových
šiat sa so šušňaním kĺzala po podlahe. Studené ruky moc-
ne zvierala v päste.

Keď prechádzala arkádou na vnútornom nádvorí do
svojich komnát, musela na okamih zastať. Oprela sa o zá-
bradlie a zhlboka sa nadýchla. Neďaleko studne sedela
mladučka dievčinka, sotva by už mohla byť ženou a man-
želkou. Vôbec si ju nevšimla. Prstami čiernymi od uhľa sú-

stredene kreslila na plátno vázu plnú lúčnych kvetov, ktorú si starostlivo naaranžovala neďaleko.

Čas sa na okamih vrátil späť. Akoby namiesto vnučky Darje videla dcéru, tú, ktorej nepomohla, ktorú svojim strachom zabila. Spomienka bola jasná, číra, živá. Neprešiel deň, aby si Milica nespomenula, aby neľutovala, aby nesmútila. Škoda, že to poznanie prišlo tak neskoro!

Očami pohladila Darju a s povzdychom sa pohla ďalej. Keď si sadla za stôl vo svojej komnate, myslela iba na to, ako napraviť staré krivdy a hriechy, čo ju ťažili na duši ako kameň. Vzala do ruky brko a zo zásuvky vytiahla zvitok papiera. Keď ho celý zapísala, vybrala ďalší a potom ďalší. Namiesto kňazových uší vložila svedenie nešťastnej ženy do úhladných riadkov na zažltnutom papieri.

~ ~ ~

ZORANA SI ZLOŽILA Z HLAVY ČEPIEC, uvoľnila vlasy, ktoré jej opäť dorástli a siahali niže pliec. Mala by si ich dať ostrihať, prišlo jej na um, no vzápätí to zavrhla. Dostávalo sa jej len málo svetského potešenia, pár dní si ešte dovoľí mať pôžitok z hebkých vlasov. Ostrihá sa, až jej to matka predstavená vyslovene prikáže, rozhodla sa.

Usmiala sa, prstami prečesala voľné pramene a na chvíľu si dovoľila spomínať na časy, keď jej vlasy siahali takmer po koléná. Leskli sa ako čierny ónyx, vo svetle sviec priam žiarili. Všetky ženy na dvore jej ich závideli, dokonca aj sestra. Áno, aj étericky krásna Emília. Ale to bolo asi tak všetko, záujem ani náklonnosť svojej matky nevzbudila, nech sa akokoľvek snažila.

Keď jej sestra Uršuľa strihala vlasy prvý raz, takmer to bolelo. Akoby jej niekto vzal časť tela, duše, samej podstaty jej ženstva. Áno, presne tak to bolo. Na hlavu jej nasadi-

li hrubý naškrobený čepiec a telo navliekli do sivého habitu. Prestala byť ženou, stala sa sestrou.

Úsmev jej zhasol na tvári, sľaby niekto sfúkol sviecu. Zostala len tma, chladná a nevľúdna ako múry kláštornej cely, kam ju pred rokmi zavreli.

„Zorana! Zorana, kde si?“ Z chodby sa ozýval chrapľavý hlas a klopkanie palice, ktorou si sestra Uršuľa pomáhala pri chôdzi. Nikto netušil, koľko má vlastne rokov, zrejme ani ona sama. Patrila do kláštora ako relikvia a pamätala si aj to, čo sa nevošlo do starých kroník.

Zorana si povzdychla, skrývať sa nemalo zmysel, aj tak by ju našli, či už Uršuľa, alebo ostatné sestry. Na to, že nemá ani chvíľu pre seba, si už zvykla, no aj tak ju to občas zamrzelo. Kláštorné steny mali oči i uši. Rýchlo si stiahla vlasy do chvosta, na hlavu znova nasadila čepiec. Uhladila si habit, aby na ňom nebola ani smietka, napravila retiazku z riečnych korálikov, aby drevený krížik sedel presne uprostred hrude.

„Tu som, iba som na chvíľu odbehla!“ zvolala a otvorila dvere do komôrky, kam rehoľné sestry odkladali bylinky.

„Á... tak tu si, sestra Anzela mi povedala, že ťa sem videla ísť...“ Uršuľa dokrивkala až k nej, najprv ju pohľadom skontrolovala a až potom spokojne mľaskla jazykom a kývla hlavou. Zorana nechápala, ako môže ešte tak dobre vidieť a počuť. Hoci ju trápila láмка, v podstate bola zdravá ako repa, hotový žijúci zázrak.

„Zaniesla som čerstvé bylinky...“ začala Zorana, no stará mníška ju prerušila mávnutím ruky. „Dobre, dobre, teraz sa ponáhľaj za matkou predstavenou. Čaká na teba!“

„Na mňa?“ prekvapene zdvihla oči Zorana a starena iba mykla plecami, vzápätí však mladú ženu zastavila.

„Počkaj!“ prikázala a roztrasenými prstami jej z ramena

stiahla ebenový vlas. Premerala si jeho dĺžku a nesúhlasne pokrútila hlavou. „Keď sa vrátiš od matky predstavenej, hlás sa u mňa!“

Zorana sklopila zrak, naprázdno prehltila, no nepovedala ani slovo. Zvrtla sa a vykročila, aby zošúverená starena nevidela, ako sa jej zvesili kútiky úst a do očí sa tisnú slzy lútosti. Nie, nebola prekvapená, iba sa nedokázala zmieriť s tým, že to tak bude navždy...

Prešla úzkou chodbou na malé nádvorie, potom pomedzi bylinkové záhony so studňou uprostred, a keď obišla kostol a vstúpila do hlavného krídla kláštora, kde mali celý najstaršie mníšsky a kde úradovala matka predstavená, už bola pokojná. Aj tak s tým nič nenarobí! Poutierala si usazené oči cípom rukáva, niekoľkokrát sa zhlboka nadýchla a s úsmevom pozdravila mníšsky, ktoré práve vychádzali z pracovne matky predstavenej.

Ohlásila sa a nevlúdna žena, sediaca za masívnym dubovým stolom plnom listín, jej iba pokynula rukou a písala ďalej.

Zorana sa ani nepohla, stála na mieste a poslušne čakala, kým sa jej bude venovať. Ako dieťa a neskôr aj ako mladá žena nevynikala trpezlivosťou, no kláštorné múry ju naučili čakať, naučili ju skrývať pocity, byť ako socha bez života, pokorná, poslušná a tichá. Nežiť, iba prežívať zo dňa na deň, z roka na rok.

Minúty sa vliekli, kostolné zvony začali zvolávať na modlitby, za odchýleným oknom trilkovali vtáci. Kikirikanie kohútov z neďalekej dediny doliehalo až sem a Zorana začula aj niečo iné – dávno zabudnuté štrnganie postrojov. Žiadalo sa jej vyzrieť von, vdychovať vôňu dymu z komínov, počúvať krik šarvancov pasúcich husi na pažiti, cilnganie zvoncov a neznáme zvuky života za kláštornou bránou. Namiesto toho ešte väčšmi sklonila hlavu k zemi.

„Tvoja matka mi poslala neprijateľnú žiadosť, Zorana,“ začala zhurta matka predstavená. Na chvíľu sa odmlčala, prísne zovreté pery a ostré črty tváre sa jej ešte väčšmi zvýraznili. Vstala od stola, prešla k oknu a možno trochu prudšie, než mala v úmysle, ho pribuchla.

Zorana sa ani nepohla. So sklonenou hlavou urputne premýšľala, čo matka chce. A po toľkom čase! Prečo jej, preboha, už nedá pokoj? Prečo sa vôbec pripomína? Nechce predsa nič viac, iba zabudnúť!

„Nepáči sa mi, že sa mi niekto opovažuje vyhrážať mocou a vplyvným príbuzenstvom!“ pokračovala matka predstavená a pravým viečkom jej začalo šklbať.

To bude vážne! Och! Odpyká si to, hnevu matky predstavenej sa obával celý kláštor. Sama Zorana by o tom mohla hovoriť dlhé hodiny. Od prvého dňa, keď sa za ňou zavrela kláštorňá brána, bola vystavená tým najvynachádzavejším druhom prevýchovy, kým z nej nevysali aj posledné kvapky vzdoru.

Och! zaúpela v duchu a ešte väčšmi sa prikrčila v zúfalej snahe stať sa neviditeľnou.

„Bola som to ja, kto ti pomohol! Ja som ňa prijala, ja som ti poskytla útočisko!“ zvrískla matka predstavená a zabodla do ženy nepriateľský pohľad. „Zrejme na to už všetci zabudli! Prijala si Krista, patriš cirkvi! Ty i tvoj majetok. Aj tvoja lojálnosť patrí cirkvi, mne a tomuto kláštoru!“ zdôraznila.

Zorana prikývla, ako sa od nej očakávalo. Čo iné mohla robiť? Priečiť sa? Och, na to ani nepomyslela. Nežiadalo sa jej byť celé dni, ba celé týždne zavretá medzi štyrmi stenami iba o suchom chlebe a vode, pohrúžená do modlitieb na kolenách.

Matka predstavená vedela byť odhodlaná, nezávislá a oddaná svojmu poslaniu, no na druhej strane tvrdá, až

nemilosrdná. Mníšky neraz pocítili, že vie byť ešte krutejšia než dozorca v bánovej väznici.

„Takže so mnou súhlasíš?“ zúrila.

„Áno, matka predstavená,“ šepla Zorana poslušne a nepopovážila sa zdvihnúť zrak.

„To som rada!“ Žena spokojne prikývla a odvrátila sa. Tón jej hlasu sa neprirodzene zmiernil.

„V tom prípade sa nemienim ďalej zaoberať ničím, čo by mohlo ohroziť tvoju dušu a cestu vykúpenia, ktorú si si dobrovoľne zvolila...“ zdôraznila slovo dobrovoľne a ukončila rozhovor, ktorý vlastne rozhovorom ani nebol a z ktorého sa Zorana nedozvedela nič. Azda len to, že po rokoch sa ozvala jej matka grófká Milica Draškovičová a niečo chce.

Mala by sa ukloniť ctihodnej matke, úctivo poďakovať a bez slova odísť. Najlepšie so sklonenou hlavou. Na nič sa nepýtať, nič nežiadať. Áno, mala by, ak chce mať pokoj a akú-takú slobodu. Stratí sa matke predstavenej z očí, splynie s kamennými múrmi ako ostatné sestry. Dni budú ubiehať jednotvárnym tempom v mrazivom tichu, ktoré prehluší iba pravidelný hlahol kostolných zvonov, v jednotvárných modlitbách a práci od svitu do mrku, stále dookola, až kým nevypustí dušu.

„Grófke Draškovičovej odkážem, že si sa rozhodla zostať v kláštore a modliť sa za spásu svojej rodiny,“ dodala matka predstavená, keď si sadala za stôl, aby sa opäť pustila do práce, z ktorej ju tento nepríjemný incident vyrušil. „Nech sa v mene Božom vráti domov!“

„Moja matka je tu?“ vyhrkla Zorana a oči jej ožili prekvapením.

„Isteže!“ rázne odvetila matka predstavená a brko jej zostalo visieť vo vzduchu. „A čo si si myslela? Dohodli sme sa, že sa tým nebudeme zaoberať. Podpíš túto listinu, nech

to máme za sebou!“ prikázala Zorane. Podala jej brko a listinu natočila tak, aby mladej žene stačilo urobiť iba jeden krok a jeden pohyb rukou.

Ak to spraví, nikdy sa nedozvie, prečo matka merala cestu až sem, nikdy sa nedozvie, čo sa za ten čas dialo doma, kto sa narodil, kto umrel... a koniec koncov aj to, prečo ju matka odrazu tak potrebuje, že je schopná vyhrážať sa matke predstavenej!

Osem rokov nevyšla z kláštora, nedostala jediný list, nikto z rodiny ju nenavštívil. Azda by sa mohla aspoň opýtať... Vari si chce do konca života vyčítať premárnenú príležitosť? Kedy sa jej naskytne podobná šanca? Ako dlho na ňu bude musieť čakať? A dočká sa jej vôbec?

Aký veľký bude však hnev matky predstavenej? Stojí jej to za to? Myšlienky jej vírili v hlave rýchlosťou padajúcej hviezdy a nezodpovedaných otázok bolo čoraz viac.

Áno, stojí to za to! Stojí! Veď po tom priam prahne! Vari ju ten zúfalý hlas noc čo noc nebudí zo snov? Vari sa každá jej modlitba nezačína a nekončí prosbou, nech sa konečne niečo stane, nech sa tá ubíjajúca jednotvárnosť skončí? Nemôže predať za jeden hriech pykať do konca života!

„Moja matka...“ začala, no matka predstavená jej ihneď skočila do reči.

„Nemáš žiadnu rodinu! Zriekla si sa jej, keď si vstúpila do kláštora. Ja som tvoja matka, rehoľné sestry sú tvoja rodina, náš Pán je tvoja rodina, jemu si slúbila vernosť!“ spustila neprirodzene vysokým hlasom a hrozila prstom, na ktorom sa skvel prsteň s veľkým rubínom – dar od arcibiskupa a zároveň symbol jej postavenia.

„Chcem vidieť grófkú Draškovičovú, ženu, ktorá mi dala život! Chcem s ňou hovoriť, ctihodná matka predstavená, chcem vedieť, prečo za mnou prišla, až potom sa rozhodnem! Vari Písmo sväté nehovorí, cti si matku, ktorá ti

dala život, i otca svojho...?“ pripomenula jej Zorana mier-
nym hlasom.

Celé roky sa nezmohla ani na to, aby sa čo i len ges-
tom vzbúrila proti jej rozhodnutiu. Zhlboka sa nadýchla
a uprela pohľad do očí staršej ženy, ktorej na zvyčajne ble-
dé líca vystúpila červeň.

Matka predstavená sa vztýčila za stolom, očividne roz-
rušená, že sa niekto opovážil spochybníť jej rozhodnutie.
Považovala to za hotovú vec, vôbec jej nenapadlo, že sa Zo-
rana vzprieči. Veď takmer zabudla, že existuje! Bolo to také
tiché, nenápadné žieňa, nikdy nekládlo odpor, nikdy nepro-
tírečilo. Pravda, zo začiatku sa Zorana búrila, ale to robili
všetky. A teraz sa jej vzdor vrátil a je to Milicina vina! Tá
ženská jej robí iba starosti. Čo jej dalo práce celé roky ju
odbíjať, a keď si už myslela, že bude mať od nej pokoj, do-
kvitne s celou armádou rovno pred kláštornú bránu a eš-
te sa jej opovažuje vyhrážať! A jej dcérenka sa hneď stavia
na zadné!

Pravda, Milica Draškovičová jej poslala správu, ktorú
nemohla len tak ignorovať. Je to mocná žena, ktorá vie, ako
by jej mohla zneprijemniť život. Na druhej strane, grófká
predsa nie je v práve! Ako by to vyzeralo, keby si hocikto
prispôboval zákony, ako sa mu práve hodí?

To nemôže dopustiť! Zorana dobrovoľne súhlasila, že sa
stane rehoľnou sestrou, a pre ňu je ten sľub posvätný! Ne-
existuje cesta späť!

Matka predstavená sa mlčky dívala na Zoranu, ako ke-
by spáchala hrdelný zločin, no zároveň si uvedomovala, že
bez jej súhlasu nezmôže nič. Prehltla zlosť, potlačila nevô-
ľu. Veľmi rýchlo musí zmeniť taktiku. Hriepny vzdor v Zo-
raniných očiach sa už rozhorel a to sa jej nepáčilo. Od svo-
jich zverenkyň vyžadovala bezpodmienečnú poslušnosť
a pokoru.

„Máš pravdu, dcéra moja, je to tak,“ vysúkala zo seba matka predstavená. „No pýtam sa ťa, načo to bude dobré? Há? Zvykla si si na život v kláštore, si jeho súčasťou, tu si chránená. Tam vonku je len zlo, nenávisť, intrigy! Rozpomeň sa na okolnosti, za ktorých si sem prišla, myslíš si, že odvtedy sa niečo zmenilo? Nie, moja milá, nezmenilo! Tam vonku tečie krv, rozmáha sa ľudská bieda, telesná i duchovná! Je mojou povinnosťou chrániť tých, za ktorých som zodpovedná, a preto nemôžem a nechcem dovoliť, aby si opäť spadla do bahna hriechu!“

„Chcem len hovoriť s matkou...“

„A práve v tom je problém. Tá žena sa ťa zriekla vo chvíli, keď ťa sem pred rokmi tajne doviedla, a teraz si zmyslela, že ťa opäť chce? Nebuď hlúpa! Rozjatri ti rany, ktoré sme zacelili, nasype do nich soľ! Vari toto chceš? Ak vyjdeš za bránu, nebudeš sa môcť vrátiť! Nikdy! Žiaden kláštor ti už neposkytne útočisko, iba väzenie, a v tom je podstatný rozdiel! A keď sa bán rozpamätá na to, čo si urobila... čo potom?“ húdla matka predstavená. „Aj cirkev sa ťa zriekne!“ dodala zákerne a ostrým zrakom sledovala, ako Zorana premýšľa, zvažuje, ako sa bráni nátlaku, no zároveň si uvedomuje krutú pravdu.

Zorana sa napokon vzdala, bojovať proti autoritatívnej matke predstavenej bolo rovnako márne ako chytať vietor do dlaní.

„Máte pravdu, matka predstavená, prosím o prepáčenie, že ma na okamih ovládol hriech márnosti. Prijmem akýkoľvek trest, budem sa kajať a modliť,“ prehovorila krotko a sťažka prehltla guču, čo jej narástla v hrdle. Okamih vzbury bol preč!

Uklonila sa, pre slzy, čo jej vhrkli do očí, nevidela víťazoslávny úsmev matky predstavenej.

„Náš Pán ti vnukol správne rozhodnutie, Zorana, modli

sa k nemu vrúcnejšie než kedykoľvek predtým,“ ozvala sa s predstieranou vľúdnosťou. „Teraz podpíš tú listinu a vráť sa do svojej cely, nadnes si oslobodená od večerných modlitieb i všetkých povinností.“

„Ďakujem, matka predstavená,“ hlesla Zorana a rýchlo sa podpísala. Potom sa obrátila a vyšla z pracovne, ani sa neobzrela. Z očí jej padali slzy ako hrachy, telo zachvátila nevoľnosť. Škrtil ju golier, do pľúc sa jej nedostával vzduch. Musela sa oprieť o stenu, aby nespadla.

Neďaleko bol okenný výklenok, stačilo prejsť zopár krokov, ibaže na opačnú stranu, smerom k zakázanému krídlu, kde sa nachádzali súkromné komnaty matky predstavenej. Odhodlane zamierila k jednému oknu, no to sa nedalo otvoriť. Rozbehla sa k ďalšiemu a ďalšiemu, až kým nenašla to, ktoré povolilo. Prudko ho roztvorila a čo najhlbšie sa vyklonila. Potrebovala vzduch, potrebovala predýchať ten rozhovor, potrebovala sa z toho všetkého spamätať...

Lomcovalo ňou sklamanie. Srdce jej prudko búšilo, akoby chcelo vyskočiť z hrude. Zlyhala, zahodila jedinú šancu niečo zmeniť, lebo sa odnaučila vzdorovať, brániť sa, stáť si za svojím.

Chladné kláštorné múry ju zbavili slobodnej vôle... Kde zostalo to odvážne dievča plné života, ktoré sa vzoprelo rodičom, bánovi i celému svetu?

Panebože! Čo ste to zo mňa spravili? skríkla v duchu a zalapala po dychu. Z krku si strhla naškrobený golier, z hlavy čepiec. Vánok jej strapatil vlasy a chladil rozhorúčenú tvár.

Čo jej to matka predstavená nahovorila? Že príde o všetko?

A čo má byť to všetko? Domov, rodina... bezpečie?

Už osem rokov nepocítila dotyk spriaznenej duše, nikto

ju neobjal, neutíšil žiaľ... Bola rovnakým väzňom ako trestanec v klietke... Rovnakým ako ten, pre ktorého sa musí skrývať pred svetom, pre ktorého sa jej matka zriekla...

Zorana sa čelom oprela o múr, prsty zaborila do škár medzi kamennými blokmi. Chcelo sa jej vrieskať, vykričať tú ťažobu z pľúc, oslobodiť sa...

Už-už otvárala ústa, keď buchli dvere do pracovne matky predstavenej, a vzápätí začula známe hlasy.

„... ešte to! Keby grófka dosiahla prepustenie Zorany z rádu, a ja viem, že tej prešibanej strige by sa to podarilo, kláštor by prišiel o nenahraditeľné príjmy! Výnosy z dedín kniežacej rodiny Kotromaničovcov zabezpečujú vysoké renty. Aj keď Milica o svoj podiel prišla, keď ju otec vydedil, jej brat Štefan Kotromanič časť majetku vrátil jej dcéram, a Zoranino veno máme my. A ja by som oň mala prísť? To nepripustím! Iba vďaka tomu sa prestíž nášho kláštora zvýšila. Dokonca jeho milosť ostrihomský arcibiskup mi prisľúbil relikviu svätej Terezy! Muselo sa stať niečo vážne, že je Milica zrazu taká neodbytná.“

„Myslíte si, že naozaj neodtiahne, kým svoju dcéru nevidí?“

„Obávam sa, že grófka sa nedá tak ľahko zmanipulovať ako jej dcéra. Musela som si neustále vymýšľať nové dôvody, prečo Zorana nepríde domov na návštevu. Mimochodom, treba ju na pár týždňov zavrieť do cely, nech sa o to Uršula postará. Vzoprela sa mi, síce len na chvíľu, ale predsa! Vo svojom kláštore nestrpím neposlušnosť, nech si to zapamätá!“ prísne dodala matka predstavená.

„A čo mám povedať grófke Draškovičovej?“

„Na, tu máš listinu, ktorá potvrdzuje, že Zorana ju nechce vidieť, že sa plne oddala Bohu, však vieš, čo a ako... a my jej pranie rešpektujeme... Keď to nepomôže, povedz jej, že budeme intervenovať u arcibiskupa aj u kráľa!“

Zorana stuhla. Hrýzla si hánky, aby mníšky nezačuli ani jej dych. Na chodbe sa otvorili a zavreli ďalšie dvere a tlmený rozhovor postupne utíchol.

Stála ako soľný stĺp. To nemôže byť pravda... Nemôže! Verila jej. Slepá a naivne! Veď to bola matka predstavená...

Celé roky žila v klamstve. Kristepane!

Chýbalo málo a bola by sa dala oklamať znovu...

Vzdor, ktorý len pred chvíľou uhasila, vyšľahol s plnou silou. Rozhorel sa ako oheň zo suchého raždia. Obzrela sa vôkol seba a potom sa zahľadela von oknom. Do tejto časti kláštora sa za osem rokov ani raz nedostala a už vedela prečo. Z okien bolo vidieť za kláštorňú múr, kde kypel život voňajúci slobodou, no ju upútalo niečo iné. Asi dvadsať vojakov obkolesilo veľký koč, na ktorom sa vynímal erb rodu Draškovičovcov.

Nemala na čo čakať, vykročila k dverám, za ktorými zmizla matka predstavená aj so sestrou Anežkou, svojou zástupkyňou. Neboli zamknuté, akiste im ani na um neprišlo zatvárať dvere na závoru, keď sa sem nikto neopovážil prísť.

Pustila sa dlhou chodbou zdobenou zlatými ornamentmi, obzerala si sochy svätcov i nástenné maľby. Nikde nebolo ani živej duše, iba z kostola sem doliehal spev mníšok. Minula niekoľko zatvorených dverí, došla k točitému schodišťa, zostúpila po ňom a otvorila ďalšie dvere, spoza ktorých dnu vnikol svieži vzduch. Ocitla sa rovno medzi kláštorňou bránou a kovanou mrežou, ktorá oddeľovala kláštorňú svet od hlavného vstupu. Akoby ju viedol sám osud.

Za masívnymi dubovými dverami zavesenými na obriach pántoch bolo počuť dávno zabudnutý hluk, pokriky, frkanie koní. Zorana sa zhlboka nadýchla, cítila, ako jej srdce splašene bije, ako sa jej do žíl vracia život.

Malé vrátka boli odchýlené. Priblížila sa a začula hlas sestry Anežky, ako oduševnene vysvetľuje jej matke, prečo ju dcéra opäť odmietla. Samé klamstvá!

Keď opatrne vyšla pred bránu, oslepilo ju zapadajúce slnko. Nevidela, čo sa stalo, ohúrilo ju i ticho, ktoré v okamihu zavládlo. Akoby vyšla z večnej tmy. A tak sa aj cítila. Kolená sa jej podlomili a ona sa musela zachytiť dvier. V okamihu jej niekto priskočil na pomoc.

Sestra Anežka zvrieskla a tvár jej očervenela od hanby.

„Zorana!“ začula nad sebou prenikavý hlas svojej matky. Znel ustarane, ešte ju spoznala...

Smutne sa usmiala. „Chceli ste so mnou hovoriť, matka?“ ozvala sa napriek tomu, že jej od plaču zvieralo hrdlo.

„Sestra Anežka mi práve oznamovala...“

„Ja viem, matka, sestra bola taká láskavá, že ma chce ušetriť smútku. Však je tak, sestra?“ povedala Zorana a uprela na zmätenú mnišku previnilý pohľad.

„Akého smútku, dieťa?“

„Že opäť odídete a ja tu zostanem ďalších osem rokov...“

„Ale to je hlúposť, Zorana! Prišla som si po teba, a nie prvý raz! No, myslím, že to je na dlhé rozprávanie. Kapitán, vezmite moju dcéru a odneste ju do koča!“ prikázala Milica Draškovičová mužovi stojacemu za jej chrbtom a ešte kým sa zdvihla, uprela na mnišku zúrivý pohľad a chladno dodala: „Som veľmi zvedavá, čo mi k tomu povie moja dcéra. Srdečne pozdravujem matku predstavenú, sestra. Bude mať čo vysvetľovať!“

~ ~ ~

BRANISLAV DRAŠKOVIČ s predstieranou skrúšenosťou hľadel na bána v purpurovej zamatovej tunike zdobenej zlatými výšivkami a snažil sa prehltnúť nadávku, ktorá sa mu drala na jazyk. Má sa prečo hnevať, dočerta! Žena mu